

FRAGMENTUM EX LIBRO CONTRA FOLMARUM

EDITUM

A PETRO STEWARTIO LEODIENSI.

LECTORI, PETRUS STEWARTIUS, ETC

Circa tempora Alexandri III pontificis maximi, vixit in Franconia quidam Folmarus, Petræ Stillantis, seu Trieffensteinii præpositus, qui præter cæteros errores, quibus infectus erat, in hunc etiam Elipandi, vel Nestorii, de persona et adoptione Christi incidit: quem cum in Bavaria disseminare tentaret, occurrerunt duo ex Bavaria monachi non indocti, alter Gerohus, seu Gerochus monasterii Reichenspergensis præpositus; alter ejusdem monasterii decanus, quorum iste proprium et vastum volumen adversus Folmarum conscripsit; ille in opere quod De investigatione Antichristi indigitavit, Folmarum quoque refellere haud omisit. Utrumque opus exstat in Bolcia bibliotheca; utrumque lucem mereretur, nisi dum scriptores isti ab uno extremo, hoc est, ab Elipandismo seu Nestorianismo, quam longissime recedere cupiunt, propius ad alterum extremum, nempe ad Eutychianismum seu hodiernam Lutheristarum ubiquitatem accessissent. Quia in id quod assumptum est, seu in humanam naturam assumptam, perfectiones divinas realiter transfusas dogmatizant, ita ut id, quod assumptum est, propter hujusmodi communicationem divinarum perfectionum, sit vere et per omnia æquale Deo seu divinitati. Quæ sunt germana Ubiquistarum deliria.

Ut autem tibi, amice lector, gustum aliquem præbeam ejus Apologetici quod contra Folmarum decanus Reichenspergensis conscripsit, en tibi præfationem auctoris et principium libri.

JACOBI BASNAGII DE HOC FRAGMENTO ET EJUS AUCTORE OBSERVATIO.

(CANIS., *Lect. Antiq.*, III, II, 197.)

Erravit vir doctus in historia litteraria qui hoc Fragmentum tribuit *Etherio et Beato. Habetur*, inquit ille, *libri alicujus ab Etherio et Beato contra Folmarum conscripti Fragmentum in Auctuario Stewartiano*, p. 243. Erroris causam præbuit quod Stewartius illud Fragmentum libris Etherii conjunxerit. Animadvertere tamen debuit vir eruditus Folmarum, etsi aliqua sentiret cum Elipando, non vixisse nisi quadringentis et ultra post annis. Florebat scilicet duodecimo sæculo Folmarus sub Alexandro pontifice III, ideoque liber ille non debuit tribui Etherio, sed decano Reicherspergensis, ut monet Stewartius. Miror etiam virum eruditum dubitare an Folmarus vixerit sæculo XII, sub Alexandro III. Lites enim habuit cum duobus Eberhardis, quorum alter Babergensis, alter Salisburgensis fuit episcopus; hic autem partes Alexandri III tuebatur, alter vero Friderici Barbarossæ adversus Alexandrum.

INCIPIT PROLOGUS SUBSEQUENTIS OPERIS.

Diversis diversa de Christi secundum carnem nati- A etiam homini in paternæ majestatis confessu ac-
tibus simul et gloria, qua nunc apud Patrem glo-
rificatur, sentientibus; nonnullis vero ex eis etiam
nostra dicta vel sensa super his lacerantibus; in-
super vero etiam falsa quædam nobis impingenti-
bus, subsequentis operis necessitas mihi imposita
est. Quod tamen epistolari compendio terminari po-
tuisse ad horam putavi. Sed, dum vel nostra asse-
rui, vel adversantium calumniatorum dictis et ob-
jectionibus obviavi; dum mendaciter nobis impo-
sita depuli, in longum idem opus protelatum est:
quod sequestrata epistola Apologeticum dici volu-
mus. Eo quod in ipso ea quæ vere nostra dicta
sunt, nævo pravitatis carere monstrantes, etiam
falso nobis imposita depulimus.

Sic autem impulsionem hanc calumniantium ac- B
cepi, tanquam per eos inter diversas de Domino di-
versorum opiniones, ipsum nobis dicentem audirem:
Vos autem quem me esse dicitis? (Matth. xvi, 15.)
Cujus et generationis secundum carnem quoque di-
vinissimæ, simul et gloriæ per meritum passionis
citra ea quæ dicimus, remansisse invenerint, obse-
cro, ne nimis festini, nostri, nostrorumque dicto-
rum judices sint. Nam quod unus vel duo minus
forte uno in loco dixerunt, ab aliis non minoris
auctoritatis viris, vel ab iis ipsis alias suppleta, si
quærent, invenient. Ad hoc autem sanctorum Pa-

trum dicta pro nobis facientia in eodem opere nostro, vel æcervum testimonii, locis opportunis congressimus, ut venientes eo usque adversarii persequentes nos, ultra progredi non præsumant.

Sed nec illa, quæ nobis contraria putantur, omisimus, ut eadem determinando, cum sanctæ canonicæ Scripturæ sensibus, quoad potuimus, faceremus concordare. Nam ut Patres ea loquuntur quæ cum sanctæ canonicæ scripturæ apicibus concordant, ibi non determinatione, sed fide majore opus est, etiamsi ea quæ dicuntur humanæ intelligentiæ facultatem excedant. Sed nec una hujus opusculi nostri pagella quis lecta, idem quod in ea his quæ in scholis forte audiuit, aut quæ sua sibi dictat opinio, contrarium invenerit, in contradictionem, vel sugillationem nostri rapiat; vel codicem, quasi amaricantibus ad insuetum cibum dentibus, detestetur, quin potius lecta cum præcedentibus et subsequentibus conferat; et, ut spero, omnia salva erunt.

(16) *Sententia Adam decani de hæresibus.*

Magistro P. venerabili Herbpolensis Ecclesiæ decano, Fr. A. dictus et ipse, divina clementia, Reicherspergensis cœnobii decanus; si quid valet peccatoris oratio.

Sciens vestræ honestatis non latere personam quantas et quales, vicinus vester, Folmarus de Petra stillante dictus, magistro nostro Reicherspergensis præposito [Gerhoho] injurias irrogaverit, in epistola sua domino nostro Tavavensi archiepiscopo missa; non me temerarium apud vos judicari arbitror, si me scutum opponere tentavero pro illo, cujus et germanitate secundum carnem frater, et in Domino filius sum. Sed enim, ut verum fatear, epistola illa maledicta, et maledicenda, siquidem maledictis plena, mendaciis respersa, felle amaritudinis infusa; utpote, juxta nomen auctoris, de *folle amaro*, et amaritudinis missa, nondum a magistro nostro perspecta est, hoc me ad vos scribere inchoante (17), quia jure inter cætera id bonum (est) contentions hujus, ut cum epistola forte ad eum, contra quem erat scripta, pervenisset, simul quoque et ea, quæ a suis essent contra dicta, acciperet; et quem injuriarum forte acerbitas humanitus contristasset, injuriarum depulsio, simul et mendaciorum exinanitio consolaretur.

Quamvis ne id quidem contristare nos debeat, quasi novi nobis aliquid contingat. Nec enim novum, virtuosos improbos invidere, nomenque sibi eos, qui nullius nominis aut meriti sunt, ex detractone in Ecclesia virorum spectabilium comparare; infelices se, ac sine causa natos arbitantes, nisi nomen suum quoque, nacti occasionem, sparserint in populum, ne homines viventes, morientesque fallant, si apud eos vel falsæ virtutis opinione, cum vere non possent, vel saltem in malum, cum non possent in bonum, memoriam non relin-

(16) Alia ac recentiore manu est epigraphæ ista ms. apposita.

A quant. Hæc namque intentio plerosque sicarios, latrones, piratas, et aliorum scelerum principes æduces effecit; dum quærebant magis et per malefacta, insuper et mendaciter apud homines celebrari, quam felicem in silentio vitam peregrisse.

Hinc et noster Follis amarus non quiescit, scribit et rescribit: legendas circumfert epistolas libere increpationis plenas. Principes occulte scriptis infamat: quibus tamen in facie adulans, minuscula eorum libenter, Gieztico more, acceptat. Porro doctrinæ perversitate acrem ipsum maculat: natalibus Domini nostri Jesu Christi derogat: dicens eum, in eo quod homo est, ut auribus nostris audivimus, non aliter esse Filium Dei, quam unum ex nobis. Resurrectionis quoque gloria, et honore ascensionis glorificatum, negat paternæ æqualitatis gloriam introisse, aut introire potuisse. Resistentes vero sibi nos in hac pestifera doctrina, mendaciis commaculat; suumque mortuum filium, nobis nocturna fraudulentia, sed aperta coram principibus et laicis procacia, nititur supponere: nostrum vero vivum sibi vindicare: sed, judicante rege Salomone, non proficiet. Archiepiscopos et episcopos in epistolis suis imperitiæ vel negligentia arguit, et addicit, ducem se non jam cæcorum solum, sed et videntium constituens: quasi ipse melius de longe, quæ apud eos gerenda sunt, quam ipsi sua de prope cognoscant. Hæc sane impigre ac temerarie satagit; non ut eos iniquitati; sed, magis nostræ innocentia infensos efficiat. Sustineant vero illi, C quandiu volunt, ejus insipientiam, cum sint ipsi sapientes, nam noster [Gerhohus] dulcem patientiam exsuperat; contra quos linguam serpentinam exacuit, virus evomit, os vipereum dilatat, non quidem vitam in nobis temporalem, sed id, quod Deo vivimus, quodque Christiani veri sumus, et esse ac dici cupimus, volens extinguere.

Sed agat, et satagat, quantum volet, quantumque Deo permittente, a suo sessore diabolo concitatur. Nam, Deo nos protegente, quandiu superest halitus in nobis, non incidemus id, in quod nos præcipitare molitur, contra Deum negationis barathrum, ut cum ipso in Dominum Jesum dicamus blasphemiam ut negemus hominem assumptum in Deum, esse Deum, esse proprium Dei Patris Filium, esse id, in quod assumptus, et in quod ex Spiritu sancto, et Maria Virgine natus est. Cujus perversæ in faciem resistantem doctrinæ magistrum nostrum [Gerhohum], draconi in occulto sibilanti comparat: quasi ipse magister noster ea, quæ de hominis in Deum assumpti vera divinitate loquatur, hactenus in occulto, et non in palam locutus sit. Quasi non de verbo hoc contra novos Paulianistas, Nestorianos, Photinianos loquens et scribens, aures etiam Romanæ Ecclesiæ impleverit. Non est autem erubescendum, de Christi et hominis assumpti in Deum gloria, Evangelium, sicut Paulus quoque apostolus

(17) Non exstat hæc epistola Folmari.

non crubuit gloriæ beati Dei : haud dubium, quin Domini nostri Jesu Christi : quemadmodum ait : *Non enim erubescio Evangelium Christi (Rom. 1, 16). Oleum enim effusum nomen ejus (Cant. 1, 3) : et jam olim per publicum prædicatum est, manifesteque magnum est illud pietatis sacramentum : quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria (I Tim. III, 16). Nempe, omnis lingua jam confitetur, quia Dominus Christus Jesus in gloria est Dei Patris (Phil. II, 11).*

Unde prorsus elinguis, ac penitus in Ecclesia Christi non audiendus, quisquis paternæ gloriæ confessum homini a verbo assumpto abrogaverit. Etenim in omnium linguarum cum jam in gloria

A Patris esse consentium numero computandus intelligitur. Sibilare nos more draconum dicit, cum potius ejus, qui ita fari gestit, sibilus antiqui serpentis sit. Qui cum in cælo Filii Dei locum, id est, Altissimi similitudinem appetens, id ipsumque homini suadens, ab intentionis suæ cursu ceciderit ; nunc alia via tortuosus ac lubricus incedens, filioque prælationem gloriæ invidens, eum a Patris consensu, ad hominum communem usque similitudinem molitur deducere : ut in fide hominum non aliter in humana natura Filius Dei sit credendus, quam unus quispiam magnorum angelorum, vel-hominum ; quantulam tamen sanctis hominibus et angelis potiozem gloriæ mensuram obtinens, ad ipsam vero immensam divinitatis gloriam non pertingat.

INCIPIT LIBER.

Miranda nimis hac detestanda veterinos. serpentis astutia, qui ut olim congruum suæ nequitiae invenit organum ; ita nunc sibi delegit Folmarum follem amarum, per quem id hominibus suadeat, quod in Christum Jesum tanquam in Deum credendum non sit : quod homo ille in Deum assumptus, Dei Patris naturalis et proprius Filius non sit : quodque in plenitudinem paternæ gloriæ obedientia mortis consummata, non transierit : ac proinde nec latria ei, quæ soli Deo debetur, sed potius dulia sit exhibenda. Ecce igitur plus quam Nestorius hic. Ille enim hominem coadorandum verbo docuit, quemadmodum ait : *Scparo naturas, unio adorationem. Item : Inconfusam igitur naturarum custodimus conjunctionem. Constemur in homine Deum ; veneramur divinæ conjunctionis omnipotenti Deo coadorandum hominem.* Iste vero, ne coadorandum quidem censet. Tanto igitur iste præ Nestorio damnatione dignior est : quanto ab adoratione Verbi, carne Verbi longius excludit.

Item : Nestorius B. Mariam, Dei genitricem dici vetuit ; docens, eam non Deum, sed tantum hominem Deo conjunctum genuisse. Iste, et amplius in errore pessimo procedit ; dum et Deum Patrem esse assumpti a Verbo hominis negare præsumit ; afferens pro argumento illud philosophicum, quo dicitur, *ex insensibili, nil sensibile nasci.* Hoc enim argumentum, si ex naturalibus in theologiam admittitur : exinanita est fides, qua Ecclesia hactenus indubitanter confessa est Virginis filium, Dei quoque Filium existere, quia sicut totus Deus, totusque homo est ; ita utriusque parentis totus est filius constitendus. Sed ne in naturalibus quidem penitus constare videtur argumentum, quo ex insensibili nil dicitur sensibile nasci ; et, e converso, cum videamus ex vita grani, quæ sensibus non percipitur, herbam et spicam, simul et alia in spica grana nasci. Pone enim grana frumenti alia ad solem, aut in furno desiccata ; quorum alia, ea videlicet, quæ

B ad solem siccata sunt, seminibus adhuc apta erunt ; alia vero minime ; eo quod vitalis in eis vigor extinctus sit : sensu tamen in his, vel illis vigorem vel extinctionem ejusmodi in nullo percipiente. Si vero dicitur insensibile id quod sensu non percipit, nihilque ex eo sentiens nasci ; id esse falsum, quam plurimis argumentis edocetur. Cum videamus e terra vermes, et animantia quam plurima nasci ; sicut e fimo etiam equino bruchorum quædam species procreatur.

Verum, nos sicut ad fidem, quæ in Deum nobis est, naturalium non ducimur argumentis : ita, ubi eadem deficiunt, fidem infirmare non possunt. *Aufer argumenta,* ait quidam sapiens, *ubi fides quæritur.* Et Apostolus : *Fides, inquit, est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium (Hebr. XI, 1).* Et B. papa Gregorius : *Fides, ait, non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum.* Igitur in his quæ secundum Deum credenda sunt, quanto ratio deficit, tanto meritum fidei pericere perdoemur. Neque vero pater noster Abraham ideo infirmatus est in fide, quia videbat proprium corpus emortuum, et emortuam vulvam Saræ ; cujus si vere filii sumus, exempla imitari debemus.

Videmus autem et in naturalibus quædam fieri naturæ adulteria, super quibus etiam illud legis præceptum est ; ne coire faciat Judæus jumenta sua cum alterius generis animalibus, ex quo videlicet coitu, animalia quæ nascuntur neutrius parentis speciem plene retinent, sed biforme quiddam, et monstruosum, mistumque, ut ait poeta, genus est. Super qualibus et nos quidam indisciplinate arguere ausus est ; quia Christum ex Deo et Virgine Maria natum, biforme velimus genus facere. Sed absit a nobis horisonum illud dictu vel cogitatu, unquam vel mente concipere, ut supernaturalia Dei, adulteriis naturæ assimilemus : vel Dominum nostrum Jesum Christum, biforme quid-

dam, quod nec Deus plene, nec homo sit, arbitremur! Etenim supernaturalia Dei naturalia humanæ naturæ ad imaginem suam facta, nec corrumpunt, nec excludunt; quin potius sua unione super semetipsa in divina mirabiliter attollunt, in propria quidem natura et ipsa manentia, et humana conservare potentia. Quod enim supernaturale est, in omnia naturalia omnifariam potens est, suæ tamen sublimitatis et excellentiæ jure in omnibus conservato; nec ad indigna se penitus inclinans. Unde et Deus, more nostro, videre et audire in Scripturis sanctis dicitur: cum tamen, more nostro, nec aurem ipse, nec oculum habeat.

Unde et David dicere nec voluit, nec debuit: qui plantavit aurem, nonne et ipse aurem habet: et, qui finxit oculum, nonne et ipse oculum habet; sed: *Qui plantavit aurem, ait, non audiet? aut, qui finxit oculum, non considerat?* (Psal. xciii, 9.) Sicut ergo audit et videt: ita quoque suæ divinitatis modo tangit, quæ suo tactu digna judicaverit, suæ, inquam, sublimitatis modo, videt Deus, audit, atque tangit et operatur, in nullo corporei membri utens, vel indigens instrumento. Quomodo enim aure vel oculo, aut manu ad audiendum, videndum et tangendum vel operandum indigeat, qui totus sibi auris, oculus et manus est? Videt autem, audit atque tangit Deus, non nostræ passibilitatis modo, sed suæ impassibilitatis et æternitatis virtute. Videt atque audit omnia, non quo visus ejus in rem oppositam agat, vel auditus sonos offendentes et advolantes excipiat; sed, quod eum nihil nostrorum motuum, vel cogitationum, ne dicam dictorum, lateat: nihilque eorum, quæ fecit, aut quæ voluit sibi ejus contuitum atque scientiam celare valeat. *Omnia enim nuda et aperta sunt oculis ejus* (Hebr. iv, 13). Videt omnes et omnia quæ fiunt sive in cælo, sive in terra, diverso tamen, quod in effectis patet, contuitu; quosdam videlicet per gratiam, quosdam vero per iram. Unde scriptum est: *Oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum* (Psal. xxxiii, 16, 17).

Similiter autem et operatur Deus, manu propria ad ageudum nec utens, nec indigens: quippe cujus velle, fecisse est. Amat quoque et zelat Deus, non quod nostræ infirmitatis modo passibiliter, sed suæ virtutis privilegio impassibiliter. Qui sicut totus oculus, ita et totus amor est. Tangit quoque animas suo tactu dignas, quas videlicet suo tactu ipse dignas effecerit. Ejus vero tetigisse, est, præsentia suæ, et ingressus in animas sanctas sensibile ejus signum dare: imo in miro atque ineffabili modo, eas, cum voluerit, nunc intellectu, nunc et in affectu, interdum quoque in sensu, mira quadam, et huic sæculo penitus ignota suavitate afficere. Quippe qui totus ipse suavis et vera atque summa suavitas est. Quasdam vero in æmulationem, atque ælum contra vitia et vitiosos, spiritus sui igneo quodam afflatu suscitare. Sic autem hoc agit, ut

A vigilantes, seu dormientes interdum signa quædam divinæ visitationis in semetipsis recognoscant: sanctis solummodo, quos Deus novit, experta et usitata maxime; tunc, cum eos in opus aliquod spiritale suscitare voluerit. Quarum, nimirum Deum diligentium ac dilectarum Deo animarum pro experimento divini tactus, in amoris Cautico hæc vox est: *Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum ejus* (Cant. v, 4).

De fructu quoque spiritalis operationis ejusmodi tactum subsecuto, subsequenter subjecit dicens: Surrexi ut aperirem dilecto meo. Nequaquam enim suscitata et fecundata animæ ministerium suum Deo negare poterunt; quin surgant, et oris pesulo discluso, Verbum Dei tractando, ipsum in corda audientium vel legentium introducant. Et talis quidem animarum fecundatio ex dilectione est.

Aliæ vero et ex timore concipiuntur: quarum vox est: *Domine, a timore tuo concepimus, et peperimus, spiritum salutis fecimus super terram.* In omnibus tamen nihil indignum se, Divinitas agit cum hominibus, vel angelis, habitans in eis, et in eis, ac per eos agens, quæ vel ipsorum, vel aliorum saluti conducunt. Imo vero, valde decet Deum ista dignatio; ut ei de salute nostra, et de laude sua per nos amplianda, cura sit. Nos quippe sumus illa Sion, de qua scriptum est: *Te decet hymnus Deus in Sion, et tibi reddetur votum in Jerusalem* (Psal. lxxiv, 1). Neque vero innaturale est Deo habitare cum hominibus: quippe quos ad imaginem suam contemplandam condidit: sicut oculus noster solus, præ omnibus membris, ad solis lumen creatus est. Unde et universam Ecclesiam, simul et singularem quamlibet sibi dilectam, seque diligentem animam, sponsam vocare dignatus est: seque ab ea sponsum vocari non dedignatur. Quin et inter hanc sponsam, et se, per spiritum suum decantari, et scribi procuravit Epithalamium, carmen videlicet nuptiale. Unde totus ille tertius libellus Salomonis contextus est. Super cujus amoris experientia Paulus quoque apostolus dicere non dubitavit: *Pax Dei, quæ exsuperat omnem sensum* (Philip. iv, 7). Item: *Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum* (I Cor. xiii, 12).

D Item: *Corpus non fornicationi, sed Domino, et Dominus corpori* (I Cor. vi, 13). Et illud: *Qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur, qui autem adhæret Domino, unus spiritus est* (ibid. x, 17)

Et hoc dicimus, ut nec inconsuetum, nec innaturalem inter Deum et rationalem creaturam demonstramus amorem. Nihil enim fere magis naturale Deo, factori omnium, quam diligere facturam suam: præcipue tamen eam, quam ad sui imaginem et similitudinem condidit: quam ad se cognoscendum et diligendum creavit. Sicut item rationali creaturæ valde naturale est, factorem suum, versa vice diligere. Nam si qui rationales spiritus Deum factorem suum non vident, nec diligunt, ex

vicio id potius naturæ, quam ex eorum natura est. Igitur omnes angelici spiritus et homines, qui tamen ad annos discretionis venerunt, ex propria conditionis natura, Deum nosse ac diligere possunt, qui tamen in eo ipso, quod naturaliter apti sunt, non proficiunt, nisi divinitus adjuti. Quod verò non omnes adjuvantur, non ex defectu potentiæ, vel bo-

nitatis divinæ est; sed ex vicio ipsorum, ejus adiutorium non quærentium quamvis ne ipsum quidem, sine ipso quærere utiliter valeamus, ut totum bonum nostrum potius gratiæ ipsius, quam meritis nostris imputetur: et ei soli sit gloria, cujus et gratia est, etc

ANNO DOMINI MCLXIX

RILINDIS SEU REGILINDIS

ET

HERRADIS

HOHENBURGENSES ABBATISSÆ

NOTITIA ET FRAGMENTA

P. ZIEGELBAUER, *Historia litteraria ordinis S. Benedicti*, Aug. Vind. et Herbipoli, 1754, in-fol., 4 vol., t. III, p. 508)

Pergenium vel Bergense S. Crucis cœnobium (1): monialium Benedictinæ professionis in Eistettensi episcopatu et præfectura Heersbrugk dimidio milliari a Neuburgo Danubiano, ac duobus milliariibus ab Aichstadio situm, amplissimum cœnobium, fundatum legitur anno Domini 976, imperante Othone secundo, ejusque conjuge D. Theophania, ab illustrissima principe ac domina, domina Wililitrude, Bertholdi ultimi Bavarorum ducis honestissima conjuge, quæ ob insignem virtutem ac vitæ integritatem cognomentum *Piæ* habere meruit. In hujus parthenonis abbatissam electa fuit D. Rilindis aliquot lustris post annum 1095, quo nimirum anno denuo consecrata legitur basilica Bergensis cœnobii: legitur vero hæc pie et sancte præfuisse, sed quandiu, id in fastos relatum non est. Fuit virtutibus et litteris ornatissima Rilindis herois, Latine eximie docta; pudicitia; autem proliatitque laude tanta, ut imperator Fridericus Barbarossa eam ex hoc Bergensi cœnobio ad Altitoncense seu Hohenburgense D. Otiliæ in Alsatia monasterium (cujus vestales luxu ac opibus lasciviebant) reformandum ac in meliorem vitam reducendum ablegaret: ubi ipsa in abbatissam constituta expulsis lascivientibus feminis, in paucorum ajuorum spatio triginta tres velatas virgines con-

Bregans, ita in litteris Latinis ac pietate Christiana eas instituit, ut omni viciniæ admirationi essent. Exstant vero ejus Rilindis abbatissæ et reformatrici Altitonensis poemata quædam quæ huic loco ex Casp. Bruschio inserenda censi.

Domine Rilindis ad sorores Hohenburgenses in persona Christi tetrastichon hexametrum. et eruditissimum.

Vos, quos includit, frangit, gravat, attrahit, urit
Hic carcer mœstus, labor, exsilium, dolor, æstus.
Me lucem, requiem, patriam, medicamen, et
[umbram
Quærite, sperate, scitote, tenete, vocate.

Ejusdem Rilindis pentastichon carmen, per monosyllaba ingeniose lusum ad congregationem sororum Altitonensium.

O pie grex, cui cœlica lex, est nulla doli lex.
Ipse Sion mons, ad patriam pons, atque boni fons,
Qui via, qui lux, hic tibi sit dux, alma tegat crux,
Qui placidus ros, qui stabilis dos, virgineus flos
Ille regat te, commiserans me, semper ubique.

« Hæc insignis et doctissima abbatissa quandiu præfuerit Hohenburgensi monasterio, quando item rebus humanis exempta sit, aut quo genere nata fuerit, non invenio, inquit Bruschius; certe secunda fundatrix hujus loci dici meruit. »

Non hæc tantum, sed alia complura de laudatis-

(1) Bruschi in *Mon. Germ. Chronol.*, pag. 97 et 154.